विवेके प्रथमविमर्शे शब्दानौचित्यविचारः । अत्र "विधेयाविमर्शः, प्रक्रमभेदः, क्रमभेदः, पौनरुक्त्यं, वाच्यावचनम्," इति पञ्च दोषजातीः पुरस्कृत्य महाकविगव्यो बहुधा परीक्षिताः । तृतीयविमर्शे ध्वन्युदाहरणानामनुमानेऽन्तर्भावदर्शनमिति । व्यक्तिविवेकस्य—

'अनुमानेऽन्तर्भावं सर्वस्यैव ध्वनेः प्रकाशयितुम् ।
व्यक्तिविवेकं कुरुते प्रणम्य महिमा परां वाचम् ॥'

इत्यारम्भः;

'अन्यैरनुल्लिखितपूर्वमिदं ब्रुवाणो
नूनं स्मृतेर्विषयतां विदुषामुपेयाम् ।
हासैककारणगवेषणया नवार्थ-
तत्त्वावमर्शपरितोषसमीहया वा ॥'

इति समाप्तिश्च ।

मम्मटः ।

काव्यप्रकाशकर्ता राजानकसंज्ञब्राह्मणकुलोत्पन्नो **मम्मटाचार्यः** कश्मीरेषु बभूव । अयमेव चिराय रूढान् गड्डलिकाप्रवाहेण विततान् दोषगुणरीत्यलंकारान् संक्षिप्य यथाशास्त्रं परिष्कृत्य च स्वोन्मीलिते काव्यप्रकाशे प्रथमं दर्शितवान्; अचिरात्प्रवृत्तान् ध्वनिविषयान् यथायथं संकलय्य परिसंख्याय च यथावसरं समासव्यासाभ्यां विन्यस्तवान्; पाठ्यदृष्ट्या कारिकासंदब्धान् प्रमेयान् वृत्त्या मनाग् व्याकृतवान् । एवं यथा शब्दार्थपरिशुद्धये सूत्रवृत्त्युदाहरणैर्वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी विभज्यते, तथैवैष काव्यप्रकाशः शब्दार्थगुम्फपरिष्कृतये । स एष परिकरालंकारपर्यन्तो मम्मटेन तत उर्वरितः किंचिद् **अल्लटेन** (अलकेन) कृत इत्येतट्टीकायां निदर्शनाख्यायामुक्तम्—

'कृतः श्रीमम्मटाचार्यवर्यैः परिकरावधिः ।
प्रबन्धः पूरितः शेषो विधायाल्लटसूरिणा ॥'

एतद्वृत्तं काव्यप्रकाशस्य 'इत्येष मार्गो विदुषां–' इत्यन्तिमश्लोकव्याख्यानतोऽपि निवेद्यते । एतस्य टीकास्तत्कर्तारश्च—

(१) संकेतः		जैनमाणिक्यचन्द्राचार्यैः कृतः ।
(२) बालचित्तानुरञ्जिनी	...	सरस्वतीतीर्थैः कृता ।
(३) दीपिका		जयन्तभट्टैः कृता ।
(४) आदर्शः (संकेतः)	...	सोमेश्वरभट्टैः कृतः ।
(५) दर्पणः		विश्वनाथकविराजैः कृतः ।
(६) विस्तारिका		परमानन्द-चक्रवर्ति–भट्टाचार्यैः कृता ।
(७) निदर्शनम् (सारसमुच्चयः)		राजानकानन्दकविभिः कृतम् ।
(८) सारबोधिनी		श्रीवत्सलाञ्छनभट्टाचार्यैः कृता ।